

„A partok ágán/ fönnakad a víz,
zöld pálmalevél most a tó,
nevetésed meg hegyről lefutó,
szél libegteti és eljátszik vele.
A semmiségből úszik egy hajó,
jön, mint a boldog üzenet.”
CSOÓRI SÁNDOR: *Lebegő táj*

AZ ÓVÁRI MESSZELÁTÓHOZ VEZETŐ

VÖRÖS HOMOKKŐ

VÁROSI TANÖSVÉNY BALATONALMÁDIBAN

Kék háromszöggel jelzett 6 km-es körtúra.
Menetidő: kényelmesen kb. 2 óra

VÁROSHÁZ TÉR

Sétánkat a tavat szimbolizáló Pannonia Aqua szobor (Mihály Gábor műve) és a vasúti aluljáró közötti parkban kezdjük. A szobor talapzata vörös homokkő tömb, melyet a Győry-Fülöp-Toscani család almádi bányájából emeltek ki; akár a város jelképe is lehetne.

A tér közepén a Pannónia Kulturális Központ és Könyvtár, keleti oldalán a Városháza, tetőterében a Padlás Galériával. A Széchenyi sétányon, a Remete-patak befedett medre fölött haladunk a liget végéig, onnan a Szt. Imre herceg utcán kaptatunk fel a dombra a jelzett úton.

ÉLET A VÖRÖS HOMOKKÖVÖN

Almádi térségében három alapvető növényzet-típus különül el: a tó vize és partja, a vörös homokkő és a dolomit növényzete. Az ösvényünket szegélyező zsebken-dőnyi Kiserdő „erdőalkotó” fái szárazságtűrő tölgyfajok (molyhos, kocsánytalan és cser tölgy) és a virágos kőrís. Cserjeszintjében gyakori az ősszel lángoló vörös levelű cserszömörce, kerti berkenye, fagyal, galagonya, boróka, kökény, gyepűrózsa. Gyepszintjében a szárazságtűrő, mészkedvelő fajok mellett gyakori a savanyú talajt jelző növény, mint a kékcseresznye, a mezei perjeszittyó, a réti csomolya, a juhsóska, az orvosi veronika és a konya habszegfű.

A Kilátóhegyi útra kanyarodva pihenőpadhoz érkezünk. Lépcső vezet le az egykori vöröskő-bányából kialakított BANYAPARKBA.

Következő kilátópontunknál az új Ramada Hotel Balaton és a többszintes Györgyi Dénes iskola tűnik elsősorban szemünkbe. A háttérben a kenesei „magaspart”, amelyet 4-5 millió éves homok, agyag felső-pannóniai rétegsor, az ún. Tihanyi Formáció alkot. Több-kevesebb lösz fed.

ÓVÁRI „MESSZELÁTÓ”

A kilátóhely Almádi hajdani szőlőhegyén épült, valamikor a századforduló táján. Gerendaváz, cseréppel borított tetőzetét a '90-es évek elején rekonstruálták régi fényképek alapján, de egyszerűbb alakban. Egy időben Wesselényi Kilátónak nevezték.

Nézzük meg mi is a kilátást!

A panoráma középpontja a Fűzfői-öböl, az előtérben balra Vörösberény, jellegzetes templomaival: a felső körvéd-műves, meghatározó stílusa román (XI–XII. sz.), az alsó barokk (1779), mellette a volt jezsuita kolostor. Első királyunk neve alatt fennmaradt oklevélben írták le először Berény nevét. Szárberényt „István, a keresztény, egész Magyarország királya” adta a veszprémvölgyi apácák monostorának.

Tekintsünk a Balatonra!

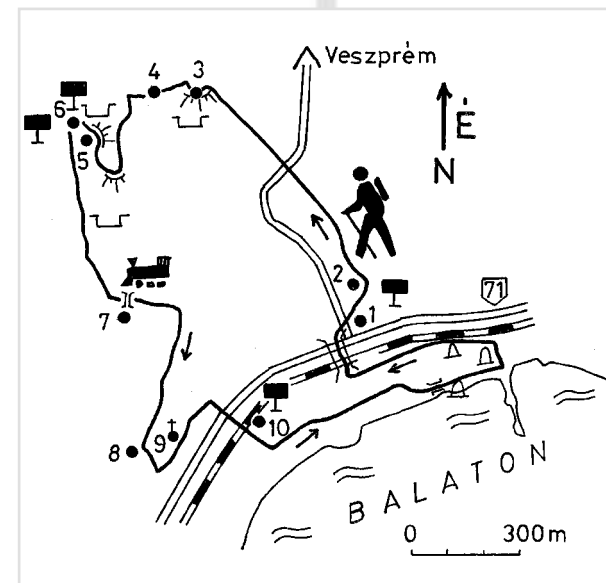
Közép-Európa legnagyobb tava. 12–14 ezer éve, a jégkorszak befejeződése után alakult ki. Először kisebb tavak képződtek a kiemelkedő hegyvonulat déli oldalán keletkezett ún. előtéri süllyedékben, amelyek később, a terület további süllyedése és a vízváltó magaslatok abráziója (hullámverés okozta lepusztulása) következtében egyesültek.

Messze jobbra a kenesei magaspart belesimul a Sió völgyébe, majd Külső-Somogy magas pannon dombjai sorakoznak. A Fűzfői-öböl mögött, a magaspart vonulatából kissé kiemelkedik a Papvásár-hegy, a berhidai Jákó-hegy, balra a fűzfői gyárak. Jó időben Várpalota és a Tési-fennsík is kivehető. Vörösberény felett magasodik a Megye-hegy, Ny felé a Vár-hegy, a Vörös-hegy és a Cseri-hegy látszik.

Lábunk alatt szép feltárásban a földtörténeti ókor (paleozoikum) végén, a perm időszakban képződött Balaton-

felvidéki Homokkő Formáció rétegei. Anyagukat negyedmilliárd éve folyóvizek rakták le, melyek felsivatagi környezetben tartottak a közeli tenger felé. A kőzet jellegzetes, többnyire fakó lilásvörös-barnásvörös színét a homokszemcsék közötti hézagokban elhelyezkedő és a szemcsék felületét bevonó vasásványok (hematit és limonit) adják. Maguk a homokszemek az ősi variszkuszi magashegységet felépítő kőzetek lepusztulásából származnak. A lefelé vezető (Lomb, majd Batthyány) utcában volt az almádi vöröskő-bányászat központja. Első írásos emlékeit XIII. századi oklevelekben találták meg, de a régészeti leletek azt is elárulják, hogy a vörös homokkővet már a rómaiak is szívesen megfaragták. Az itteni középkori kőfaragó-kultúra kialakításában falusi mestereink mellett olasz mesterek is szerepet játszottak. Apáról fiúra szállott a kőzet és a kőfaragás szeretete. Hozzáértésüket, eredendő szépérzéküket ma is számtalan alkotás őrzi.

Az Óvári Messzelátóhoz vezető Városi Tanösvény

1. Városház tér	7. Régi mozdony
2. A Zsákvendéglő kapuoszlopai	8. Kerekaskút
3. Kilátóhely	9. Szent Jobb kápolna
4. Kiserdő	10. Öreg-park
5. Óvári „messzelátó”	▲ Kilátóhely
6. Vörös homokkő feltárás	▲ Emlékmű
■ Ismertető tábla	➔ Menetirány
☐ Felhagyott kőbánya	

MOZDONY

Az egykori Veszprém-Alsóörs vasút emléke: a pálya vörös homokkőből készült boltozatos felüljáróján 375 sorozatszámú „szertartányos“ gőzmozdony áll. (Az ilyen mozdonyoknak nem volt szüksége szerkocsira, a szén- és a víztartály egybeépült vele.)

Hamarosan lépcsőhöz érünk, amelyet Csikász Imréről, Almádi régi festőjéről neveztek el. A „Sörény“ kerekeskút akad utunkba, felirata: S. L. 1907 ▼ 28 m. Előtte hajdani „itató“ 100 éves medencéje szolgál virágtartóul. Innen a bazaltkockás burkolatú Semmelweis utcán ereszkedünk le az Óvári utcába, amely akár a hegyen lévő „messzelátó“ az Almádiért és a vasútvonalak kiépítéséért sokat tett dr. Óvári Ferenc ügyvédéről, országgyűlési képviselőről (1858-1938) nyerte nevét. Emlékét a plébánia falán tábla is őrzi.

A szemközti római katolikus templom (1930, tervezője Megyaszy István) nevezetessége a főhajóhoz baloldalt kívülről csatlakozó SZENT JOBB KÁPOLNA. 2001. augusztus 20-a óta itt őrzik Szent István jobbjának egy fragmentumát. Arany mozaikját (Róth Miksa alkotása) a budai vár romjaiból 1957-ben kimentette s helybeli iparosok segítségével rekonstruálta dr. Pintér Sándor esperes plébános. Ő és a hegyről látott iskola tervezője, Györgyi Dénes műépítész tanár a templom túloldalához csatlakozó kis temetőben nyugszik.

Az Óvári u. 22. sz. ház falán márványtábla jelöli az egykori bauxitkutatók (1950–1995) emlékét. Az Óvári

utcát a fasorral osztott rövid, lejtős Iker-sétányon át hagyjuk el, s zebrán keresztezve a 71 sz. főutat, majd a sorompónál a vasutat, az ÖREG-PARKBA jutunk. Itt találjuk a tanösvény ismertető tábláját. A fiatal platán sor a Wesselényi strand főbejáratához vezet.

A fákat és a cserjéket 1890-ben kezdték el ültetni, s a 10 hektár területű park 1977 óta helyi védettséget élvez. Uralkodnak a hatalmas termetű fehér és fekete nyár, valamint fehér fűz példányok. Értékes a mocsárciprus és a piramis-fűzbokor. Tiszafa, nehézszagú boróka, oszlopos tuja színezi az együttest. Érdekes a narancsvörös vesszőjú fűz kettős fasora, a narancseperfa és számos fafaj szomorú változata, de figyelemre méltóak az örökzöld cserjék és a hamar pusztuló nyírfa nagytermetű, öreg kort megért egyedei is. A fűzfák vezérhajtása csak 2-3 m magasságig van meg, a fák jellegzetességét az onnan kehelyszerűen induló mellékajtások adják.

A parkot értékes mellszobrok és emlékművek díszítik. A Remete-patak hídján túl, a Balaton partján felállított emlékmű az egyik legszebb, vörös homokkőből készült alkotás. Vele szemben áll az újraalkotott zenepavilon. II. Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos szobrát Holló Barnabás, Petőfi Sándorét Izsó Miklós készítette. A vörös homokkőből faragott ülőpad a parkosítás kezdeményezőjére, Véghely Dezső történetudósra, Veszprém vármegye alispánjára emlékeztet. Balatonra néző szobrot kapott Váth János a balatoni emberek írója.

Visszafelé érdemes megkeresni azt a partra merőlegesen futó, ugyancsak kehelyszerűen növesztett öreg fák alkotta kettős platánsort, amelyet jövet már érintettünk a Ramada strand mellett elhaladva. Hamarosan elérjük a vasútállomásra vivő, 1975-ben épült aluljárót.

Kiadja:

Balatoni Város Önkormányzata
www.balatonalmádi.hu

2004

Szöveg és fotó: Bauxitkutató Természetjáró SE

Vörös Homokkő Tanösvény

BALATON
ALMÁDI